معرفی بانک توسعه اسلامی

۱- مقدمه

- **هدف بانک:** پیشبرد توسعه اقتصادی و پیشرفت اجتماعی کشورهای عضو و جوامع مسلمان کشورهای غیرعضو، در سراسر جهان بر اساس اصول شریعت اسلامی
- **تاسیس:** در تاریخ ۲۰ اکتبر ۱۹۷۵ میلادی از سوی ۲۲ کشور اسلامی
- **سرمایه اولیه:** ۷۵۵ میلیون دینار اسلامی
- **اعضای فعلی بانک:** ۵۶ کشور از چهار قاره آسیا، آفریقا، اروپا و آمریکا
- **سرمایه پذیره‌نویسی شده:** هجده میلیارد دینار اسلامی
- **سهام جمهوری اسلامی ایران:** پذیره نویسی ۱۴۹۱ میلیون دینار اسلامی (1 ID = 1.58 USD)
- **رتبه ایران از لحاظ میزان سرمایه پذیره نویسی شده:** ایران رتبه سوم را پس از عربستان و لیبی دارا می باشد.
- **رتبه ایران از لحاظ تعداد سهام پرداخت شده:** پنجمین رتبه بعد از عربستان، کویت، لیبی و مصر به دلیل پرداخت های معوق
- **تاریخ الحاق جمهوری اسلامی ایران به بانک توسعه اسلامی:** جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۶۶/۱۱/۶ هجری شمسی (۱۹۸۹ میلادی) با تصویب مجلس شورای اسلامی و با پذیره نویسی ۲/۵ میلیون دینار اسلامی به عضویت بانک توسعه اسلامی درآمد.

۲- ارکان اصلی بانک توسعه اسلامی

بانک توسعه اسلامی از لحاظ ساختار اداری پس از رییس بانک، دارای دو رکن اصلی شامل هیات عامل و هیات مدیره اجرایی می باشد. هر یک از این ارکان در ادامه معرفی گردیده اند.

۲-۱- هیات عامل

هیات عامل عالی ترین رکن بانک و متشکل از وزراء امور اقتصادی و دارایی کشورهای عضو می باشد که سالی یک بار به منظور بررسی عملکرد سال گذشته، تصویب صورت های مالی و تبیین خط مشی آتی در دفتر مرکزی بانک یا یکی از کشورهای عضو تشکیل جلسه می دهد.

هر کشور عضو با نماینده ای که در هیات عامل تعیین کرده و همچنین یک نفر عضو علی البدل (قائم مقام) در بانک توسعه اسلامی معرفی و شناخته می شود. در مجموع هیات عامل شامل ۵۶ عضو اصلی و ۵۶ عضو علی البدل از کشورهای عضو می باشند.

از کشور جمهوری اسلامی ایران نیز وزیر امور اقتصادی و دارایی، به عنوان عضو هیات عامل و همچنین معاون وزیر و رییس کل سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران، به عنوان قائم مقام و عضو علی البدل ایشان در هیات عامل بانک توسعه اسلامی حضور دارند.

۲-۲- هیات مدیره اجرایی

هیات مدیره اجرایی شامل ۱۸ عضو می باشد که ۹ عضو آن از طرف ۹ کشوری که بیشترین سهام را دارند (از جمله جمهوری اسلامی ایران) منصوب و ۹ عضو دیگر توسط نمایندگان دیگر کشورهای عضو در هیات عامل برای سه سال انتخاب می گردند که تصویب عملیات و پروژه ها و هدایت امور اجرایی بانک بر عهده این هیات می باشد.

۳- دفاتر بانک توسعه اسلامی

بانک توسعه اسلامی دارای یک ستاد (دفتر مرکزی) در شهر جده و سه دفتر منطقه‌ای در آلماتی (قزاقستان)، کوآلالمپور(مالزی) و رباط (مراکش) می‌باشد.

به علاوه بانک به منظور پیگیری اجرای پروژه‌های مصوب در هر یک ازکشورهای ایران، اندونزی، قزاقستان، لیبی، پاکستان، سنگال و سودان، نمایندگان محلی منطقه‌ای دارد.

٤- شیوه های تامین مالی و عملیات پروژه ای بانک

تامین مالی و فعالیت های مربوط به گروه بانک توسعه اسلامی (IDB) را می توان به دو گروه عمده تقسیم نمود:

- تامین مالی پروژه ها (بلند مدت) و عملیات کمک فنی
- عملیات تامین مالی تجاری (کوتاه مدت)

٤-۱- تامین مالی بلند مدت بانک

عملیات عادی بانک شامل تامین مالی پروژه ها و عملیات کمک فنی می باشد. روش های تامین مالی بکارگرفته شده نیز شامل وام، اجاره به شرط تملیک، فروش اقساطی، استصناع، مشارکت در سرمایه،

تقسیم سود، خطوط اعتباری و کمک فنی یا کمکهای بلاعوض می باشد. در ادامه هر یک از روش های تامین مالی پروژه ها به طور مختصر تعریف و شرح داده شده اند.

٤-١-١- وام

این نوع از تسهیلات به منظور اجرای طرح ها و پروژه هایی با آثار اجتماعی و اقتصادی قابل توجه که زمان اجرای طولانی دارند و ممکن است درآمد زا هم نباشند بکار می رود. وام ها به دولت ها یا موسسات عمومی و غالباً کشورهای کمتر توسعه یافته عضو برای ایجاد و گسترش تاسیسات زیر بنایی و صنعتی اعطا می گردد.

٤١-٢- اجاره به شرط تملیک

بر اساس شیوه اجاره به شرط تملیک ، مالکیت اموال اجاره داده شده در طول دوره اجرا که ممکن است ۱۵ سال به طول بیانجامد، در اختیار بانک توسعه اسلامی خواهد بود و پس از بازپرداخت آخرین قسط اجاره به عنوان هبه به مالکیت ذینفع انتقال می یابد.

٤-١-٣- فروش اقساطی

یکی دیگر از شیوه های تامین مالی به صورت میان مدت می باشد که مالکیت دارایی و اموال بلافاصله پس از تحـــــــویل دارایی به خریدار منتقل می گردد، در حالی که مبلغ خرید به صورت اقساط بازپرداخت می گردد.

٤-١-٤- مشارکت در سرمایه

بانک توسعه اسلامی در سهام شرکت ها و موسسات (از جمله نهادهای مالی اسلامی) در کشورهای عضو که بطور بالقوه درآمدزا و مطابق با اصول شریعت باشند و همچنین تاثیر توسعه ای عمده ای بر اقتصاد کشورهای خود داشته باشند، مشارکت می نماید. هنگامی که انتظار بازده معقولی از سرمایه گذاری وجود دارد، بانک توسعه اسلامی از طریق "مشارکت در سرمایه" وجوه مورد نیاز را به منظور تقویت ساختار سرمایه ای آن شرکت و ایجاد جلب اطمینان دیگر سرمایه‌گذاران در شرکت تامین می نماید.

٤-١-٥- استصناع

استصناع، قراردادی است که به موجب آن یک طرف قرارداد تعهد می نماید تا کالای مشخصی را با ویژگی معین، قیمت مشخص و در یک زمان خاص تولید کند که عمدتا شامل هر گونه فرایند تولید، ساخت، مونتاژ یا بسته بندی می گردد. همچنین استصناع می تواند در تامین مالی کالاهای سرمایه ای و حتی کالاهای غیرقابل ملموسی چون گاز و برق بکار رود.

٤-١-٦- تامین مالی کمک فنی

کمک فنی عبارتست از فراهم آوردن مهارت های فنی جهت کمک به آماده سازی یا اجرای یک پروژه، انتقال تکنولوژی به کشورهای عضو، توسعه نهادها یا منابع انسانی.

شایان ذکراست اولویت تامین مالی به صورت کمک بلاعوض عمدتا به کشورهای کمتر توسعه یافته و به ویژه جهت پروژه های زیر بنایی وکشاورزی داده می شود.

همچنین خاطر نشان می گردد، عملیات کمک فنی اساسا جهت بخش عمومی در نظر گرفته شده است در حالی که بخش خصوصی امکان انتفاع از این کمک ها را در موارد مشخصی خواهد داشت.

٤-١-٧- اعطای خط اعتباری به موسسات مالی توسعه ملی کشورهای عضو

بانک توسعه اسلامی علاوه بر تامین مالی پروژه ها، اقدام به اعطای خطوط اعتباری به بانک هادر کشورهای عضو به ویژه جهت پیشبرد رشد و توسعه پروژه‌های با مقیاس کوچک و متوسط در بخش صنعت و کشاورزی و پروژه های زیر بنایی می نماید.

٥- چرخه پروژه (فرآیند تامین مالی توسط بانک توسعه اسلامی)

به طور کلی چرخه یک پروژه از سوی بانک توسعه اسلامی شامل مراحل زیر می باشد. شایان ذکر است جزئیات موارد و شرح تفصیلی هر کدام از بخش ها در آینده و در فازهای آتی مطالعات ارایه خواهد شد.

١- شناسایی

٢- آماده سازی

٣- ارزیابی/ مذاکره

۴- ارائه به هیات مدیره جهت تصویب

۵- اجرا/ پیگیری

۶- ارزیابی پس از اجرا